

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ТЕТРАЛЬНОГО ГУРТКА У ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

*Алексєєнко-Лємовська Людмила Владиславівна
завідувачка дошкільного закладу ЗАТ „Масандра ” (м. Ялта)*

Актуальність проблеми. Театр відіграє велику роль у формуванні особистості дитини. Він доставляє багато радості, повертає своєю яскравістю, барвистістю, динамікою, впливає на глядачів. Театр має в своєму розпорядженні цілий комплекс засобів: художні образи-персонажі, оформлення, слово й музику - все це разом узятє, через образно-конкретне мислення дошкільника, допомагає дитині легше, яскравіше і правильніше зрозуміти зміст літературного твору, впливає на розвиток її художнього смаку. Лялька, що грає на сцені, живе для дитини не умовно, вона є реальністю, казкою, що ожила. На відміну від телепередач і мультиплікаційних фільмів, вона реально зрима в тривимірному просторі і матеріально відчутна, присутня поряд, її можна доторкнутися. Дошкільники дуже вразливі і швидко піддаються емоційній дії. Вони активно включаються в дію, відповідають, на запитання, охоче виконують доручення театральних персонажів.

Ступінь розробленості проблеми. Значення театру підкреслювалося і вивчалось в дослідженнях Т.Н.Караманенко, Ю.Г.Караманенко, А.П.Усової, Д.В.Менджеричької, У.А.Карамзіної. Позитивний вплив театралізованої діяльності на різні аспекти розвитку особистості доведено в численних дослідженнях, присвячених вивченню ігрової (Л.В.Артемова, Р.Й. Жуковська тощо.), мовленнєвої (О.П.Аматьєва, А.М.Богущ, Г.І.Полозова, Л.І. Фесенко тощо.) діяльності, становленню емоційної сфери дошкільників (Г.Д.Кошелєва, Л.П.Стрелкова тощо).

Мета статті: охарактеризувати особливості та умови організації роботи театрального гуртка в умовах дошкільного навчального закладу освіти.

Основний зміст статті. Театралізована діяльність дошкільників містить у собі великі потенційні можливості для всебічного розвитку дитини. Проте ці можливості можуть бути реалізовані лише тоді, коли діти відчують радість і задоволення від створеного ними, якщо у них процес творчості викличе гарний настрій.

Театралізована діяльність є навряд чи найцікавішим видом діяльності дітей дошкільного віку. Театр для дитини - своєрідна форма пізнання реальної дійсності, навколишнього світу, збагнення художнього мистецтва, і тому вимагає поглибленого вивчення, прогнозування і корекції навчання дітей.

Дитяча творчість - явище унікальне. Вітчизняні і зарубіжні педагоги та психологи підкреслюють велике значення занять художньою творчістю у всебічному, особливо в естетичному розвитку особистості дитини.

У.А. Карамзіна в своїй роботі "Театр ляльок в дитячому садку" відзначає, що в різноманітті змісту виховання і навчання дітей ляльковий театр є важливою стороною в соціалізації дитини, оскільки ляльковий театр

є одним зі шляхів входження в соціальний світ, людське середовище і розуміння його дитиною.

Емоційно пережита вистава допомагає визначити ставлення дітей до того, що відбувається, до дійових осіб і їх вчинків, викликає бажання наслідувати позитивним героям і бути несхожими на негативних. Роль емоції в театралізованій діяльності надзвичайно важлива. Від того, які переживання викликають у дитини-персонажу вистави лялькового театру, залежить розкриття їх виразного образу у власній творчості.

Занурення дітей в активну театралізовану діяльність виявилось ефективним лише на основі інформаційно-змістової обізнаності. Експериментальна робота проводилася на базі дошкільного закладу № 38 міста Ялта з дітьми трьох-п'яти років. З метою розв'язання завдань, визначених в експериментальній роботі, було створено театральний гурток. Для ефективної роботи такого гуртка була необхідна вільна кімната, де дітям ніщо не заважатиме зосередитися на означеному виді діяльності. Театральну кімнату влаштували у світлому, просторому, затишному, теплому приміщенні, обладнаному в театральному стилі, де було зібрано різні види театру, костюми, дитячі книжки, ілюстрації. Важливого значення такій кімнаті надавав і В.О.Сухомлинський. Він створив кімнату казки, в якій зародився ляльковий театр і драматичний гурток [3].

У театральній кімнаті було створено декілька куточків: куточок ряження, з розташованими там костюмами, шапочками для перевтілення малюків у образи казкових персонажів; куточок ляльок, де зібрані різні види театру, ляльки; куточок дитячої книжки, де розташовані книжки для дітей, різні збірки казок, ілюстрації; куточок "Вмілі рученята", в якому діти виготовляли необхідні атрибути, елемент костюмів, декорацій, малювали ілюстрації до творів різних літературних жанрів; куточок одного актора створили для того, щоб дитина в разі потреби мала змогу побути наодинці з собою, зі власними думками, почуттями, мріями, створити власну казку, підготувати сюрприз для інших. Окрім цього в театральній кімнаті була сцена, на якій діти мали можливість виступати. Спочатку вони почували себе невпевнено, скуто, коли виходили до глядачів, але згодом звикли до сцени і стали почуватися вільніше, охоче брали участь у показі вистави. У театральній кімнаті зібрали все необхідне для театральної діяльності обладнання: підібрали та підготували костюми для героїв різних казок, маски, шапочки; зібрали та виготовили разом із дітьми різні види театру: пальчиковий до казки "Солом'яний бичок", фланелеграф до твору "Ходить гарбуз по городу", ігрове поле на тему "Пригоди на лісовій галявині" тощо.

У групових кімнатах за участю вихователів було створено подібні організаційні умови для проведення експериментального навчання.

До театального гуртка залучали всіх дітей, які виявили позитивне ставлення до театру та театралізованої діяльності. Будь-яка діяльність, у тому разі й театралізована, пов'язана з витратою фізичних сил, потребує напруження уваги, зосередженості, тому необхідно дозувати її, враховувати фізичні можливості та психологічні особливості дошкільників. На цій підставі ми визначили оптимальну тривалість заняття театального

гуртка - 30 хвилин, та відвели в режимі дня певний час: організовані заняття проводили у другу половину дня один раз на тиждень. Самостійна театралізована гра виникала за бажанням дітей і майже не дозувалася.

Для дослідного навчання було розроблено спеціальну методичку: визначено програмні навчальні завдання, розроблено конспекти занять театрального гуртка на навчальний рік, ігри та завдання. Передусім ми прагнули дати елементарні уявлення про театр, оскільки розв'язання означених завдань було неможливе без цих уявлень. Щоб ближче познайомити їх із театром, навчити практично використовувати набуті знання та вміння, використовували "Театральну абетку", яка складається з трьох частин. У першій частині визначено особливості театралізованої діяльності, види та умови організації цієї діяльності. Друга частина містить конспекти занять театрального гуртка на навчальний рік, варіанти вправ та завдань. У третій частині "Театральної абетки" розташовані слова - театральні терміни за трьома блоками: актори, вистава, театр та його оздоблення. До першого блоку належать слова, пов'язані з людьми, які працюють в театрі: слова, що, можливо, на перший погляд, не мають прямого відношення до театру, але, на нашу думку, дітям важливо познайомитися і з ними: єдність, щирість тощо. До другого блоку віднесли слова, пов'язані з виставою та її ходом. І лише після цього ми пропонували дітям познайомитись із театром та його оздобленням. Такий розподіл пояснюється тим, що найважливішим у театрі є актор, який може де завгодно і за будь-яких умов показати виставу, для цього йому не обов'язково потрібно приміщення театру. Щоб "Театральна абетка" була справжньою абеткою, підбрали слова, пов'язані з театром, на всі літери алфавіту. Окрім того, до абетки включили значно більший обсяг слів-театральних термінів, ніж необхідно для вихованців дошкільних закладів, а вихователь може сам варіювати послідовністю введення термінології. До слів театральної термінології підбрано ілюстрації, що дає дітям можливість краще усвідомлювати будь-яке поняття. У додатку містяться твори художньої літератури для занять театрального гуртка. Засвоївши певний обсяг знань, діти вільно та активно включалися в театралізовану діяльність, використовували набуті вміння та навички.

Задля успішного навчання творчого розповідання у процесі театралізованої діяльності необхідно було забезпечити її адекватне використання, через доцільну частість планування різних видів театралізованої діяльності. Для цього систематично включали у план роботи різні види означеної діяльності (перегляд театральних вистав; підготовку та показ вистав із використанням різних видів театру, театралізовані ігри тощо) як частину заняття (з ознайомлення з художньою літературою, з розвитку мовлення, заняття театрального гуртка), так і у вільний час (вранці або у другу половину дня) під час самостійної ігрової діяльності дітей. Використання різноманітних форм театралізованої діяльності, а саме: показ вистав, театралізовані ігри, ігри в театр, заняття театрального гуртка; використання різних видів театру суттєво впливає на зміст і форму дитячих розповідей. Виконуючи ролі у драматичному театрі,

її за персонажів у різних видах театру, дитина створює певне мовленнєве висловлювання. Творче розповідання виявлялося у складанні дітьми сюжетів на наочній та словесній основі та розробці сценаріїв для майбутніх вистав.

Важливою умовою забезпечення успішності театралізованої діяльності є особиста зацікавленість вихователя у цьому виді дитячої діяльності. За словами В.О.Сухомлинського, щоб діти яскраво передавали художні образи, слід перенести хоча б одну іскру з вогню своєї творчості до свідомості дитини [3].

У дослідженні Н.В. Гавриш визначено професійні та особистісні якості педагогів, які забезпечують успішність творчого навчання дітей: схильність педагога до творчої діяльності, вміння швидко і гнучко перебудувати намічений план роботи залежно від можливостей дітей, відповідно до варіантів рішень, що вони пропонують, запитань, ідей, проблем, які виникають у будь-якій творчій діяльності; вміння орієнтуватися на індивідуальні особливості кожної дитини, забезпечення оптимальних умов розвитку всім дітям групи, які відрізняються за рівнем розвитку інтелектуальних та творчих здібностей, нахилів, інтересів, знань. В орієнтуванні на потреби кожного педагог повинен все ж таки враховувати поставлені завдання, дотримуватися напрямку, обраного для всієї групи. Важливим також є дотримання у стосунках з дітьми тактики партнерства, співробітництва, підтримка їхніх інтересів, заохочення до творчої діяльності; особистісна готовність до творчості, що виявляється в певних психологічних рисах: психологічна зрілість, реалізація себе в житті, прийняття нового, емоційна стабільність та усталеність; наявність у педагога спеціальних здібностей чи навичок творчої діяльності, що дозволяють зацікавити дітей процесом виконання роботи; високий рівень професійної підготовки, що передбачає знання програми навчання та виховання, високий рівень власної культури мовлення, володіння педагогічними технологіями навчання й розвитку мовлення, добре розвинена творча уява [1; 2].

У роботі над виставою педагоги, передусім, виходять із того, що постановка вистави є підсумком певного етапу роботи з розвитку творчих здібностей дітей у процесі театралізованої діяльності, що використання засобів театрального-виконавчого мистецтва найбільш повно розкриває індивідуальність кожної дитини, пробуджує в дітях активний творчий початок, сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості. Підготовка вистави включає два етапи: підготовчий, на якому відбувається складання тексту, добір музичних уривків, створення ескізів костюмів, декорацій та їх виготовлення; і безпосередня робота з маленькими артистами. Педагоги пропонують проводити репетиції у формі етюдів, у яких дітям дають можливість, самостійно діяти в заданих умовах. Дехто з педагогів розглядає діяльність насамперед як знайомство з театральним мистецтвом. Практики використовують театралізовану діяльність і для розвитку образно-пластичної творчості, проводять театралізовані фізкультурні заняття.

Висновки. Теоретики та практики дошкільного виховання

відзначають близькість гри й театралізованої діяльності: в обох дитина живе почуттями зображуваного героя. Досвід корифеїв (С.Ф.Русова, В.О.Сухомлинський, К.Д.Ушинський) та практиків щодо розвитку театралізованої діяльності свідчить про провідну роль слова в театралізованій та ігровій діяльності та їх самодіяльний і творчий характер. Педагоги-практики зазначають, що для успішної та результативної театралізованої діяльності необхідно створити умови для розвитку творчої активності дітей та їхніх творчих здібностей.

Резюме: Автор статті визначає сутність та основні характеристики театралізованої діяльності; характеризує особливості та умови організації роботи театрального гуртка в умовах дошкільного навчального закладу освіти.

Резюме: Автор статьи определяет сущность и основные характеристики театрализованной деятельности; характеризует особенности и условия организации работы театрального кружка в условиях дошкольного образовательного учреждения.

Summary: The article author determines essence and basic descriptions of the theatricalized activity; characterizes the features and terms of organization of work of theatrical group in the conditions of preschool educational establishment.

Література

1. Гавриш Н.В. О развитии словесного творчества старших дошкольников// Развитие творческих способностей детей средствами мовлення.- К. - Запоріжжя, 1998. - Випуск 11.- С. 177-178.
2. Гавриш Н.В. Художне слово і дитяче мовлення. - Донецьк: Лебідь, 1999. - 170 с.
3. Сухомлинский В.А. Комната сказки// Избранные произведения в 5-ти т. К.: Радянська школа, 1980. -Т. 3.- С. 188-200.

Подано до редакції 30.03.2007 р.